

Susan de Kruiff Zoektocht naar persoonlijke ruimte

Net afgestudeerd en meteen (bijna) in de prijzen. Susan de Kruiff liet halverwege dit jaar de opleiding aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (afdeling Audiovisuele vormgeving) met een diploma achter zich. Veel belangrijker dan dat was haar eindexamenpresentatie. Een grote installatie, gebaseerd op foto's en video's die ze maakte in een voormalig badhuis in Den Haag en in het verlaten Palace kuurhotel in Spa. De aankondiging kreeg een welhaast dichtelijk motto mee: "Ik verbaasde mij erover hoe diep de vogels vielen voordat ze naar onmetelijke hoogten stegen."

Herman Hoeneveld

De installatie is van een omvang en diepgang die meteen indruk maken. De mogelijkheid daarvan kennis te nemen was beperkt, de eindexamenpresentatie duurt een week. Des te mooier was dan ook dat haar werk in aanmerking kwam voor de Zuid-Hollandse vormgeversprijs 1999. Als genomineerde kon zij de afgelopen maand de installatie tonen in het Voormalig Archief in Schiedam.

Creatief en gelukkig

Haar scriptie, die ze op de academie maakte, is een verslag van een onderzoek hoe andere kunstenaars die zich met (persoonlijke) ruimte bezighouden hun boodschap aan de buitenwereld overbrengen. In de inleiding beschrijft Susan de Kruiff haar visie. Een korte samenvatting: "In Reggio Emilia, een dorpje in Italië, gaat men ervan uit dat een kind in de eerste jaren recht heeft op een eigen creatieve ontwikkeling; het kind ontwikkelt aan de hand van een specifiek daarvoor ontworpen pedagogiekprogramma zo ongestoord mogelijk een eigen identiteit op basis van zintuigen en fysieke mogelijkheden. De verwachtingen van de maatschappij worden buiten de belevingswereld van het kind gehouden. De uitkomst: een creatief en gelukkig kind."

Gevangen vogels

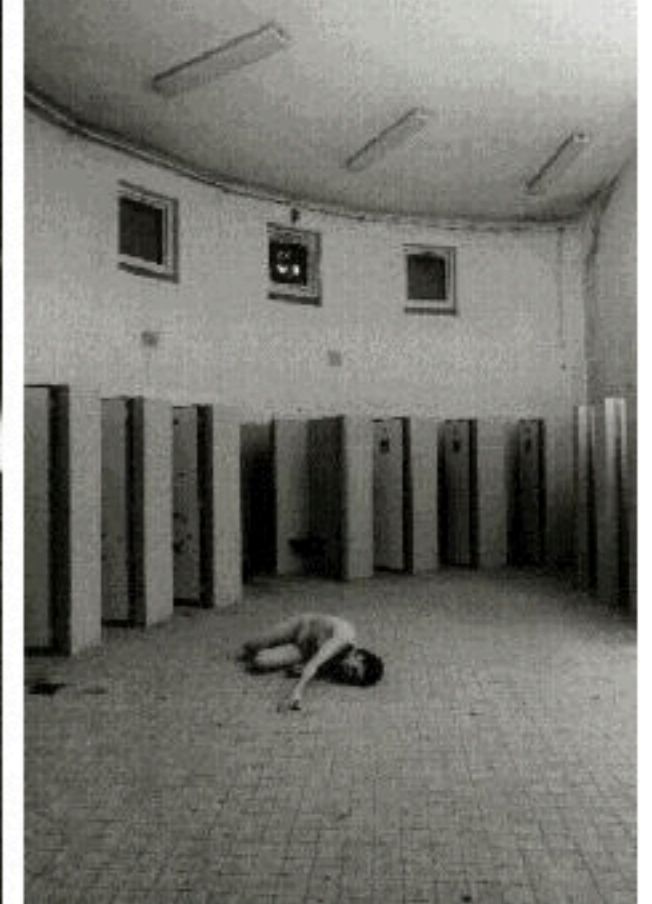
Zoals we vrezen en weten is dat slechts het begin. Susan de Kruiff verderop: "Maar helaas sluiten de uitgangspunten van Reggio Emilia niet aan op de realiteit van de maatschappij." "En of het nu wil of niet, zijn wereld wordt langzaam maar zeker ingenomen door derden." "Ik stel dat door beïnvloeding van buitenaf mensen over het algemeen ver van hun oorsprong zijn komen te staan, zonder dat ze weten hoe het zover heeft kunnen komen. Angstig bewegen ze zich binnen de grenzen van de maatschappij, bevinden ze zich in ruimten vol bedachte zekerheden. Niet meer in staat een eigen mening te formuleren. Gevangen vogels, tijdbommen."

Zintuiglijk

Susan de Kruiff weet waarover ze het heeft. Behalve haar opleiding, die wat haar betreft zeker niet alleen het medium fotografie heeft omvat, is ze projectleider Kinderkunst Bariok in Den Haag. Dat vergt veel tijd en energie. Nu de academie-opleiding achter de rug is zal ongetwijfeld met dezelfde, zo niet grotere, inzet haar vrije werk aan bod komen. Ze maakt het zichzelf overigens niet gemakkelijk. De recente installatie bijvoorbeeld is niet alleen inhoudelijk gecompliceerd maar zal ook qua inrichting en uitvoering de nodige hoofdbrekens hebben gekost. "Dat is natuurlijk zo, maar ik heb het gevoel dat het platte vlak voor mij onvoldoende is. Ik heb veel op met zintuiglijke ervaringen: als je daadwerkelijk deelneemt aan hetgeen aan je wordt gepresenteerd dan kun je dingen beter in je opnemen."

Ruimte

De boodschap - in het verlengstuk van haar inleiding op haar scriptie - is dat iedereen de dingen zelf moet aan- en ondergaan om te beseffen wie hij of zij is. Het helpend element in dit proces is tijd. Tijd die men zich moet gunnen om in de installatie die (tijdelijke) zelfbewustwording te laten ontstaan. Geleidelijk, indien men zich daaraan overgeeft, worden de geleidingen van het proces zichtbaar. De gelaagdheden geven de mogelijkheid het begrip 'persoonlijke ruimte' voor eenieder te definiëren. De installatie begint weliswaar met een statement van of over Susan de Kruiff zelf maar verbreedt zich daarna naar een open situatie. "Ruimte in het denken creëren, wees je zelf." Een pleidooi en oproep om bestaande normen en waarden, vanzelfsprekendheden en verwachtingen, eens opnieuw en vooral in een ander daglicht te bekijken.

Beleving

Het klinkt allemaal tamelijk beredeneerd maar ze haast zich te zeggen dat heel veel ook aan het toeval is en wordt ontleend. Sowieso wat betreft de manier van fotograferen en video-opnamen maken. En zeker ook wat betreft de individuele beleving van de installatie. "Er gebeurt altijd iets." Haar aanzet tot fantaseren houdt niet op maar neemt in een volgend project een andere wending. Ze is er al druk mee bezig en het zal zeker ook wel wederom met behulp van fotografie gestalte krijgen. "Het is een prettig, lekker snel medium dat ook nog allerlei verrassingen oplevert. Zeker ook in combinatie met video en geluid. Eigenlijk denk ik: ik creëer ruimten binnen een ruimte. Vervolgens wil ik dat de ruimte binnen mijn beeld komt, dat het beeld ruimte gaat bevatten, letterlijk, althans gesuggereerd door de aanwezige ruimte."

Eenzaam én stimulerend

'Persoonlijke ruimte' is niet mis te verstaan. Susan de Kruiff is er natuurlijk al jaren mee bezig. "Dat pand in Spa ken ik al heel lang, had nooit een reden er iets mee te doen tot dit project zich aandeed. Ineens was er toen ook dat voormalig badhuis waar ik toevallig een keer langs reed: groot en verlaten. Ik ben er gaan fotograferen. Het was heel eenzaam en stimulerend." Ineens springt ze van de hak op de tak: Chinese zegswijzen en wijsheden, de Zen-gedachte, de ruimte tussen de spaken van een fiets die de kracht van een beeld bepalen. Vergoelijkend: "Ik heb er m'n eigen teksten bij geschreven die de dingen een beetje begrijpelijk maken."

Als ik de deur van Bariok uitloop, allerlei kinderen zie en hun moeders, en me probeer te herinneren wat ik inmiddels allemaal heb meegemaakt, gehoord en waargenomen, dan dringt tot me door dat Susan de Kruiff volgens mij iemand is die het idealisme, de motivatie, de hoop en verwachting van de jaren zestig/zeventig weet in te passen in haar zicht op deze tijd. Iemand die geen tijd verloren laat gaan.

